

ЗАДОРЖНА ОЛЬГА, здобувачка вищої освіти
 Науковий керівник – **МЕЛЬНИК ОЛЬГА**, к.е.н., доцент кафедри фінансів,
 банківської справи та страхування,
 Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

РОЛЬ АУДИТОРІВ У ВИЯВЛЕННІ ТА ЗАПОБІГАННІ ФІНАНСОВИМ ШАХРАЙСТВАМ У БАНКІВСЬКІЙ СФЕРІ

***Анотація.** Обґрунтовано роль аудиторів у здійсненні контролю за діяльністю банківських установ. Досліджено види такого контролю. Визначена специфіка проведення аудиту банківського сектору.*

***Ключові слова:** аудитор, банк, фінансове шахрайство, контроль.*

Банківські установи підлягають ризику неправомірного використання фінансових ресурсів. Сучасна класифікація неправомірних дій включає три основні способи: примусове заволодіння, обман та крадіжка. Найбільш поширеним видом шахрайства серед банківських установ є фінансове шахрайство, в основі якого лежить обманний спосіб.

На відміну від аудиту підприємства, мета аудиторської перевірки банківської установи полягає не у попередженні фінансового банкрутства, а насамперед в оцінці фінансових звітів. У процесі виконання своїх функцій незалежним аудиторам банку слід брати до уваги фактори, пов'язані з ризиками, що стосуються банківського сектору, а також низку особливостей діяльності банків. Такі аудиторські перевірки характеризуються комплексністю, незалежністю та розробкою рекомендацій у сфері банківської діяльності. Методи аудиту включають: перевірку бухгалтерських документів; фактичну перевірку операцій та бухгалтерського обліку; зіставлення записів в обліку з документацією; перевірку документів та фактичних відомостей щодо взаємопов'язаних операцій; проведення зустрічних перевірок та ін.

При вивченні бухгалтерських документів здійснюється встановлення законності та правильності виконання операцій, звіряння справжності документів, правильності розрахунків, що містяться в них, обґрунтованості банківських котирувань [5]. Разом з тим не виключена і суцільна перевірка документації щодо найбільш відповідальних та складних операцій, за якими можуть допускатися зловживання (наприклад, касові, депозитні, валютні, комісійні, процентні та гарантійні операції). Доцільним є проведення суцільної перевірки документів щодо операцій, не пов'язаних із виконанням доручень клієнтів і тому ними не контролюються (документація за внутрішньобанківськими операціями, за доходами та витратами банку, формування його статутного капіталу). У решті випадків потрібно використовувати вибіркового метод перевірки документації.

Перевірку документів здійснюють і з позиції законності відображених у них операцій, і з позиції правильності їх оформлення, тобто використання форм бланків, правильного відображення номерів рахунків платників та одержувачів

коштів, дати операцій. Особливо ретельно вивчають видаткову касову документацію.

Аудит потрібен для професійної якісної оцінки економічної інформації, спрощення прийняття вірних фінансових та господарських рішень, для уникнення негативних економічних наслідків, для зміцнення авторитету установи, що зазнав аудиту тощо [1].

Контроль за проведенням діяльності банківськими установами в Україні можна розділити на зовнішній і внутрішній (рис. 1). Національним банком України, а також незалежними аудиторськими фірмами проводиться зовнішній контроль за роботою банків. НБУ здійснює зовнішній контроль у формі банківського нагляду, при цьому дотримуючись основних принципів, запропонованих Базельським комітетом. Разом з тим, виокремлюють внутрішній контроль. Внутрішній контроль у банку охоплює комплекс заходів та процедур, спрямованих на забезпечення точності та повноти інформації, що надходить до керівництва, додержання внутрішніх та зовнішніх нормативних вимог у проведенні операцій, збереження активів банку та його клієнтів, оптимальне використання ресурсів, управління ризиками та ефективне виконання розпоряджень управлінських органів для досягнення стратегічних цілей та інших завдань банку [3].

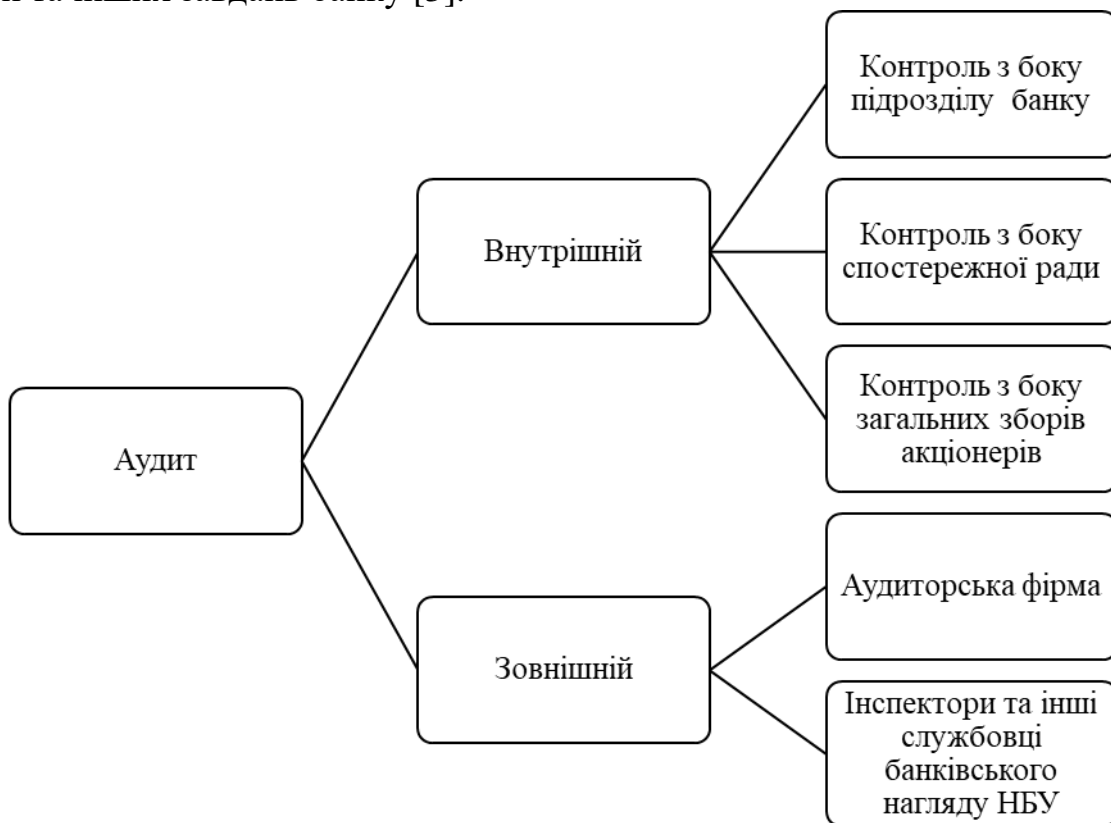

Рисунок 1 – Види контролю за діяльністю банків в Україні

Джерело: узагальнено автором

На сьогодні у багатьох українських банках внутрішній контроль фактично здійснюється лише через підрозділ внутрішнього аудиту. Проте, аналіз методів організації внутрішнього контролю вказує на те, що кожна його

форма має свої власні цілі, оскільки вона спрямована на відповідь на потреби різних груп користувачів інформації.

Для ефективної організації системи аудиту в банківських установах необхідно встановлювати чіткі розмежування компетенції між підрозділами, що належать до системи внутрішнього контролю. Ці суб'єкти мають бути відповідальними за розробку, затвердження та застосування процедур контролю, а також оцінку ефективності системи контролю в цілому [1].

Беручи до уваги те, що переважаючою організаційно-правовою формою банків є публічне акціонерне товариство, то вони підлягають щорічному аудиту незалежними аудиторськими фірмами, як вітчизняними, так і зарубіжними.

Варто відзначити, що роль аудиторів у виявленні та запобіганні фінансовим шахрайствам у банківській сфері є надзвичайно важливою та вагомою. Перш за все, аудитори мають здійснювати незалежну оцінку фінансових операцій та процесів банку. Вони перевіряють достовірність фінансової звітності та виявляють різні викривлення чи незвичайні транзакції, які можуть бути ознаками шахрайства. Разом з цим, аудитори ідентифікують можливі слабкі місця у системах контролю та управління банком, що можуть бути використані для вчинення шахрайства. Вони надають рекомендації щодо покращення цих процесів для зменшення ризику шахрайства.

На основі своїх звітів аудитори надають рекомендації банку щодо вдосконалення його внутрішніх контрольних процедур та політик. Це допомагає банку підвищити ефективність заходів із запобігання фінансовим шахрайствам [2].

Отже, аудитори відіграють ключову роль у виявленні та запобіганні фінансовим шахрайствам у банківській сфері, забезпечуючи незалежну перевірку, аналіз внутрішнього контролю, виявлення слабких місць, оцінку ризиків та надання рекомендацій для підвищення ефективності.

Список використаних джерел:

1. Бридун І. В. Методи внутрішнього аудиту банківської діяльності. *Вісник студентського наукового товариства «ВАТРА»*. 2021. С. 45 – 50.
2. Головач В. В. Роль аудиторів у протидії шахрайству й корупції. *Економіка. Фінанси. Право*. 2021. №1. С. 18 – 24.
3. Куцик П. О., Чік М. Ю. Особливості внутрішнього аудиту банківської діяльності. *Вісник ЖДТУ*. 2018. № 4 (86). С. 48–52.
4. Логвинюк Я. О. Сутність фінансового шахрайства в комерційному банку. *Сучасні виклики в удосконаленні теорії та практики аудиту*. 2019. №38. С. 81 – 83.
5. Разбродська О. О., Левченко І. А. Особливості застосування фінансової звітності банківськими установами України за МСФЗ. *Фінанси, облік, банки*. 2018. № 1 (23). С. 163 -169.

